

<https://www.minfin.gov.ua/news/borg/derzhavnyiborhta-harantovanyi-derzhavoiu-borh>

7. Statystyka zovnishn'oho sektoru. NBU. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446.

8. Statystichni materialy shchodo borhu // Ministerstvo finansiv Ukrainy. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.minfin.gov.ua/>.

9. Chy Varto Bulo Verkhovniy Radi Holosuvaty za Restructuryzatsiya Derzhborhu. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://voxukraine.org/2015/09/19/chy-varto-verhovniy-radi-holosuvatu-za-restructuryzatsiy-derzhborgy/>

10. Shynkaruk L.V., Vdovichen A.A. Makroekonomichni dysproportsiyi Ukrainy: osoblyvosti formuvannya ta mekhanizm rehulyuvannya: monohrafiya. – Chernivtsi: Tekhnodruk, 2018. – 488 s.

11. Yurchyshyn V. Zovnishn'oeconomichni dysbalansy Ukrainy yak faktor-vyklyk 2019. Analitychna dopovid' // Vykyky i ryzyky roz-hortannya kryzovykh protsesiv v Ukraini ta napryamy ekonomichnoyi polityky yikh zapobihannya. Nauk. red. V.Yurchyshyn. – Kyiv: Zapovit, 2017. – S. 5–73.

27.12.2018

УДК 658.821:331.101.6
JEL Classification: M290

Гришнова Олена

ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ – ГОЛОВНА КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглянуто проблему підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за рахунок зростання продуктивності праці персоналу. Погіршення основних показників функціонування економіки України

призводить до послаблення інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання, що обмежує їх можливості забезпечувати зростання продуктивності праці персоналу і знижує рівень конкурентоспроможності підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Для вирішення даної проблеми пропонується відновити роботу Національного центру продуктивності, як головного координуючого органу в питаннях продуктивності, здатного сприяти співпраці між державними органами, промисловістю, профспілками, асоціаціями та іншими організаціями. Доцільно також ініціювати національний рух за високу продуктивність, спрямований на зміну відношення керівництва та персоналу підприємств до проблеми продуктивності. На рівні підприємства зростання продуктивності праці можливо досягнути шляхом безперервного вдосконалення бізнес-процесів і усунення втрат різного характеру, зокрема за рахунок реалізації програм впровадження принципів «leanproduction». Збільшити продуктивність праці також можливо на основі застосування нового виду інтелектуальних послуг – консалтингових проєктів з управління персоналом, спрямованих на охоплення інтересів всіх учасників соціально-трудових відносин.

Ключові слова: продуктивність праці, центри продуктивності, конкурентоспроможність, рух за продуктивність, глобальний індекс конкурентоспроможності.

Grishnova Olena

LABOR PRODUCTIVITY GROWTH – THE MAIN COMPETITIVE ADVANTAGE OF THE MODERN ENTERPRISE

The article considers the problem of competitiveness increasing of domestic enterprises due to the labor productivity growth. The main economy indicators decline leads to a weakening of the domestic enterprises innovative activity limits their ability to ensure the labor productivity growth and reduces the level of

competitiveness of enterprises both in the domestic and foreign markets. To solve this problem, we propose to resume the work of the National Productivity Center, as the main productivity coordinating body, which can facilitate cooperation between government agencies, industry, trade unions, associations and other organizations. Also, we are invited to resume the work of the National Productivity Center as the main productivity coordinating body that can promote cooperation between government bodies, industry, trade unions, associations and other organizations. It is also advisable to initiate a national movement for high productivity, aimed at changing the attitude of enterprise management and other organizations to the problem of productivity.

It is also advisable to initiate a national movement for high productivity, aimed at changing the attitude of enterprises' management and personnel to the problem of productivity. At the enterprise level, productivity growth can be achieved through continuous improvement of business processes and the elimination of losses of a different nature, including the implementation of «leanproduction» principles. The increasing of labor productivity level can also be achieved through the use of a new type of intellectual services – personnel management consulting projects, aimed at uniting the interests of all participants in social and labor relations.

Key words: labor productivity, productivity centers, productivity movement, competitiveness, global competitiveness index.

Гришнова Елена

ПОВЫШЕНИЕ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ ТРУДА – ГЛАВНОЕ КОНКУРЕНТНОЕ ПРЕИМУЩЕСТВО СОВРЕМЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрена проблема повышения конкурентоспособности отечественных предприятий за счет роста производительности труда персонала. Ухудшение основных показателей функционирования экономики Украины

приводит к ослаблению инновационной активности отечественных субъектов хозяйствования, что ограничивает их возможности обеспечивать рост производительности труда персонала и снижает уровень конкурентоспособности предприятий, как на внутреннем, так и на внешнем рынках. Для решения данной проблемы предлагается возобновить работу Национального центра производительности, как главного координирующего органа по вопросам производительности, способного содействовать сотрудничеству между государственными органами, промышленностью, профсоюзами, ассоциациями и другими организациями. Целесообразно также инициировать национальное движение за высокую производительность, направленное на изменение отношения руководства и персонала предприятий к проблеме производительности. На уровне предприятия увеличения производительности труда можно достичь путем непрерывного совершенствования бизнес-процессов и устранения потерь различного характера, в том числе за счет реализации программ внедрения принципов «leanproduction». Повышения уровня производительности труда также можно добиться за счет применения нового вида интеллектуальных услуг – консалтинговых проектов по управлению персоналом, направленных на объединение интересов всех участников социально-трудовых отношений.

Ключевые слова: производительность труда, центры производительности, конкурентоспособность, движение за производительность, глобальный индекс конкурентоспособности.

DOI: 10.32680/2409-9260-2018-11-263-67-83

Постановка проблеми. Трансформація вітчизняної економіки впливає на функціонування українських підприємств, які в процесі діяльності стикаються з проблемою виживання в умовах високої невизначеності та динамічності зовнішнього середовища. Для збереження конкурентних позицій в умовах змін кожне підприємство повинне виробляти продукцію з аналогічними (або меншими) витратами, ніж у конкурента,

забезпечуючи споживача товаром із кращими властивостями. Це складне завдання можна вирішити тільки на основі зростання продуктивності праці на підприємстві на інноваційній основі. За цих умов підвищення продуктивності праці стає практично безальтернативним джерелом зменшення витрат на виробництво та реалізацію продукції, створення можливостей для формування інвестиційного капіталу задля подальшого розвитку підприємства та забезпечення конкурентоспроможності бізнесу. Оцінюючи вплив продуктивності праці на конкурентоспроможність підприємства можна стверджувати, що головним завданням менеджменту сучасної компанії є орієнтація на вищий, ніж у конкурентів, рівень продуктивності праці персоналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні аспекти продуктивності праці висвітлюють у працях такі вітчизняні науковці: А.Колот, М. Семикіна, Т.Морщенок, А. Пасєка, Л.Капінус, С. Кожем'якіна, Л. Лісогор та ін. Проте доцільно зазначити, що питанню взаємозв'язку і взаємозалежності конкурентоспроможності підприємства та рівня продуктивності праці не приділено належної уваги. У зв'язку з цим особливого значення набувають дослідження, спрямовані на розробку підходів щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі підвищення продуктивності праці.

Невирішені раніше частини загальної проблеми полягають в обґрунтуванні необхідності розробки дієвих заходів, спрямованих на забезпечення зростання рівня продуктивності праці персоналу як головної конкурентної переваги вітчизняних підприємств у сучасному динамічному середовищі.

Основний матеріал дослідження. Глобалізація світової економіки є новим етапом, який посилює взаємозалежність країн, регіонів, а також окремих економічних суб'єктів. Вона створює нове зовнішнє середовище діяльності компаній, характеристики якого є відносно універсальними і не пов'язаними з діяльністю фірм у конкретних країнах і регіонах світу. Унаслідок цього компанії, які оперують не тільки на зовнішніх ринках, але й на внутрішніх, змушені враховувати можливість швидкої втрати своїх конкурентних переваг в умовах посилення конкуренції.

Додаткова загроза втратити конкурентні переваги національними підприємствами викликана системними кризовими явищами, характерними для економіки України впродовж багатьох років, а саме: високим рівнем інфляції, повільними темпами зростання виробництва вітчизняних підприємств, що підтверджують показники, надані в табл. 1.

Таблиця 1
Динаміка основних показників функціонування економіки України, 2014-2017 рр.
(складено автором за даними [1, 2])

Показники	Одиниці виміру	2014	2015	2016	2017	Темп росту 2017/2014, %
ВВП, номінальний	млн. дол. США	131805	90615	93270	112154	85,09
ВВП, номінальний	млн. грн.	1566728	1979458	2383182	2982920	190,39
ВВП, реальний (у цінах попереднього року)	млн. грн.	1365123	1430290	2034430	2445587	179,15
Чисельність населення	тис. осіб	43722	42836	42668	42477	97,15
ВВП номінальний у розрахунку на 1 особу населення	дол. США/особу	3014,6	2115,4	2185,9	2640,3	87,58
Рівень безробіття	%	9,70	9,50	9,70	9,9	102,06
Індекс інфляції, (індекс споживчих цін)	%	124,9	143,3	112,4	113,7	91,03
Державний борг	% від ВВП	70,2	79,4	81	71,8	102,28
Індекс промислового виробництва	%	94,4	99	82,8	98,4	104,24
Прямі іноземні інвестиції в Україну	млн. дол. США	410	2961	3284	1848	450,73

Зазначимо, що протягом 2014-2017 рр. відбувалося погіршення більшості показників функціонування вітчизняної економіки, а саме: зменшення номінального ВВП, розрахованого в доларах США, на 14,9 % у 2017 р. порівняно з 2014 р., при тому, що динаміка ВВП як номінального, так і реального, виміряного в гривнях, демонструє тенденцію зростання, що пояснюється інфляційними процесами. У той же час важливо відмітити тенденцію до підвищення величини

номінального ВВП до 112154 млн. доларів США у 2017 р. на відміну від 93270 млн. дол. США у 2016 р. ВВП номінальний у розрахунку на 1 особу мав аналогічну тенденцію. З 2014 р. постійно зростає рівень безробіття, хоча в Україні достатньо високий рівень тіньової зайнятості.

Протягом зазначеного періоду зменшувався індекс промислового виробництва та зростає індекс інфляції на фоні збільшення питомої ваги державного боргу у ВВП. З 2015 р. намітилася позитивна тенденція до щорічного зростання іноземних інвестицій, яке перейшло у зменшення у 2017 р.

За період з 2014 р. до 2017 р. позитивним було зростання питомої ваги інноваційно активних підприємств, хоча частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції у 2017 р. зменшилася на 1,8 п.п. відносно 2014 р. (табл.2), що доводить факт неприйняття ринком вітчизняної інноваційної продукції унаслідок відсутності взаємодії різних форм інновацій та низької якості менеджменту підприємств.

Таблиця 2

Інноваційна активність вітчизняних підприємств,
2014-2017 рр..
(складено автором за даними [1, 2])

Показники	Одиниці виміру	2014	2015	2016	2017	Абсолютна зміна (2017/2014), п.п.
Питома вага підприємств, що займалися інноваціями	%	16,1	17,36	18,9	16,2	0,1
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації	%	12,1	15,2	16,6	14,3	2,2
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової	%	2,5	1,4	*	0,7	-1,8

Слушно наголосити, що важливою умовою ефективного розвитку вітчизняних підприємств є активна інноваційна діяльність, упровадження результатів науково-технічного прогресу у виробництво.

Тяжкого удару вітчизняна економіка зазнала внаслідок політичної кризи 2014 р. і війни, яка триває вже п'ятий рік. Окрім цього, як зазначається в прогнозі, підготовленому Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, негативно вплинуло на економіку країни погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури. Упродовж 2014-2015 рр. ціни на світових товарних ринках на основну українську експортну продукцію суттєво знизилися: на чорні метали – на 23,2 %, залізні руди – на 58,8 %, добрива – на 19,7 %, кукурудзу – на 34,5 %, пшеницю – на 35 %. Як наслідок, протягом 2014 р.- першої половини 2015 р. в Україні розгорнулася глибока економічна криза, що спричинила втрату частини потенціалу розвитку та різке погіршення рівня життя населення. За 2014-2015 рр. ВВП скоротився на 15,8 %, обсяг виробництва промислової продукції – на 21,8 %, валової продукції сільського господарства – на 2,7 %, середньомісячна заробітна плата в реальному вимірі зменшилася на 23,3 % [3].

Наслідком таких процесів стало суттєве погіршення рівня конкурентоспроможності України протягом 2014-2017 рр. (табл.3).

Як можна побачити з таблиці 3, глобальний індекс конкурентоспроможності України мав тенденцію до падіння, починаючи з 2014-2015 рр. він знизився з 76 позиції у рейтингу серед 144 країн світу до 85 позиції у 2016-2017 рр. серед 138 країн. Зазначимо, що найбільше погіршення протягом зазначеного періоду спостерігалось серед таких складових індексу глобальної конкурентоспроможності: оцінка інфраструктури – з 68 до 75 місця, макроекономічна стабільність – з 105 до 128 місця, охорона здоров'я і початкова освіта – з 43 до 54 місця, що свідчить про значне погіршення базових умов конкурентоспроможності, без яких подальший розвиток економіки стає проблемним. Серед чинників-підсилювачів конкурентоспроможності знизили позиції

такі складові: рівень розвитку фінансового ринку – з 107 до 130 місяця, розмір ринку – з 38 до 47 місяця, утім інші складові покращили свої значення.

Таблиця 3

Динаміка індексу глобальної конкурентоспроможності
України, 2014- 2017 рр.

(складено автором за даними [4, 5, 6])

Складові індексу глобальної конкурентоспроможності	2014-2015		2015-2016		2016-2017	
	(144 країни)		(140 країн)		(138 країн)	
	бал	рейтинг	бал	рейтинг	бал	рейтинг
Базові вимоги	4,4	87	4,1	101	4,0	102
Якість інститутів	3	130	3,1	130	3,0	129
Інфраструктура	4,2	68	4,1	69	3,9	75
Макроекономічна стабільність	4,1	105	3,1	134	3,2	128
Охорона здоров'я і початкова освіта	6,1	43	6,1	45	6,0	54
Підсилювачі ефективності	4,1	67	4,1	65	4,0	74
Вища освіта і професійна підготовка	4,9	40	5	34	5,1	33
Ефективність ринку товарів і послуг	4	112	4	106	4,0	108
Ефективність ринку праці	4,1	80	4,3	56	4,2	73
Рівень розвитку фінансового ринку	3,5	107	3,2	121	3,0	13
Технологічна готовність	3,5	85	3,4	86	3,6	85
Розмір ринку	4,6	38	4,5	45	4,4	47
Інновації та розвиток	3,4	92	3,6	72	3,5	73
Конкурентоспроможність бізнесу	3,7	99	3,7	91	3,6	98
Інновації	3,2	81	3,4	54	3,4	52
Глобальний індекс конкурентоспроможності	4,1	76	4	79	4,0	85

У той же час зіставлення позицій України з деякими країнами світу за індексом глобальної конкурентоспроможності демонструє суттєвий відрив не на нашу користь навіть від країн, схожих за умовами функціонування.

На наше переконання, однією з головних причин поглиблення кризових явищ в економіці країни і зниження рівня

конкурентоспроможності вітчизняних підприємств виступає недостатня увага до підвищення продуктивності праці. Незважаючи на те, що конкурентоспроможність підприємства об'єднує багато складових, (а саме: виробництво якісних товарів і послуг, постійне зростання рівня продуктивності праці, інвестиційної привабливості підприємства, стійкий фінансовий стан на внутрішньому та світовому ринку, диверсифікація продукції та напрямків діяльності, активне впровадження сучасних технологій та ін.), на нашу думку, серед усіх чинників пріоритетним є саме зростання продуктивності праці. Такий підхід було визначено в роботах багатьох учених. Зокрема, Майкл Портер стверджував, що «конкурентоспроможність це постійне підтримання продуктивності праці на більш високому, ніж у конкурентів рівні, використовуючи безперервний процес винаходу і впровадження інновацій» [7].

Таблиця 4

Порівняння позицій України та деяких країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності
(складено автором за даними [4, 5, 6])

Позиції України та деяких країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності	2012-2013 (з 144 країн)	2013-2014 (з 148 країн)	2014-2015 (з 144 країн)	2015-2016 (з 140 країн)	2016-2017 (з 138 країн)
Україна	73	84	76	79	85
Грузія	77	72	69	66	59
Туреччина	43	44	45	51	55
Росія	67	64	53	45	43
Польща	41	42	43	41	36

Грейсон Джексон К. зауважував, що «найкращим вимірником рівня конкурентоспроможності також є продуктивність і найкращим шляхом для відродження конкурентоспроможності товарів є підвищення продуктивності праці» [8].

Аналогічний підхід до трактування конкурентоспроможності можна знайти у звіті про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму, у якому конкурентоспроможність країни визначається як «набір інститутів, політики, а також чинників, які визначають рівень продуктивності країни» [9].

Безумовно, продуктивність праці є важливим показником, основним критерієм ефективності підприємства, оскільки її зростання дозволяє збільшувати обсяги виробництва, зменшувати собівартість і ціну виробленої продукції, що створює умови для подальшого розвитку підприємства. Саме зростання продуктивності праці вважається менеджментом підприємств розвинутих країн головною основою їх розвитку та посилення конкурентоспроможності, у той час як вітчизняний бізнес зосередив основну увагу на контролі за показником прибутку. Сьогодні постійне прагнення підприємств до збільшення продуктивності праці є одним із пріоритетних напрямів в економічній політиці розвинених країн світу. Нестача належної уваги з боку держави та бізнесу до проблеми продуктивності праці в Україні призвела до того, що вітчизняний рівень продуктивності праці на сьогодні складає лише 20 % рівня продуктивності праці США та суттєво відстає не лише від розвинутих країн, але й країн, близьких за умовами господарювання, таких, як Білорусь, Казахстан, Азербайджан (рис.1).

Якщо аналізувати практику розвинутих країн, то продуктивність праці завжди належала до пріоритетних показників як на рівні держави, так і на рівні підприємств. Однією з вагомих умов, що сприяла стрімкому зростанню продуктивності праці, було створення та успішне функціонування у всіх розвинутих країнах центрів з продуктивності, які допомагають оволодіти навичками ефективного управління ресурсами та сприяють обміну передовим досвідом управління продуктивністю праці. Для більшої ефективності та сприяння обміну досвідом і кращими практиками національні центри об'єднуються в міжнародні асоціації, які здійснюють навчання, активно спираючись на мережу Інтернет, пропонуючи широкий вибір форматів: вебінари, відеоконференції, дистанційні курси тощо. Окрім того, асоціації займаються і дослідницькою діяльністю, вивчаючи практики і тенденції зростання продуктивності праці в різних

країнах, регіонах, галузях і окремих компаніях. Окремим напрямом діяльності є «зелена продуктивність» – створення безпечних для навколишнього середовища виробництв і модернізація наявних за допомогою інноваційних технологій. На нашу думку, саме інноваційна складова мусить бути основою для економічних і соціальних реформ в Україні.

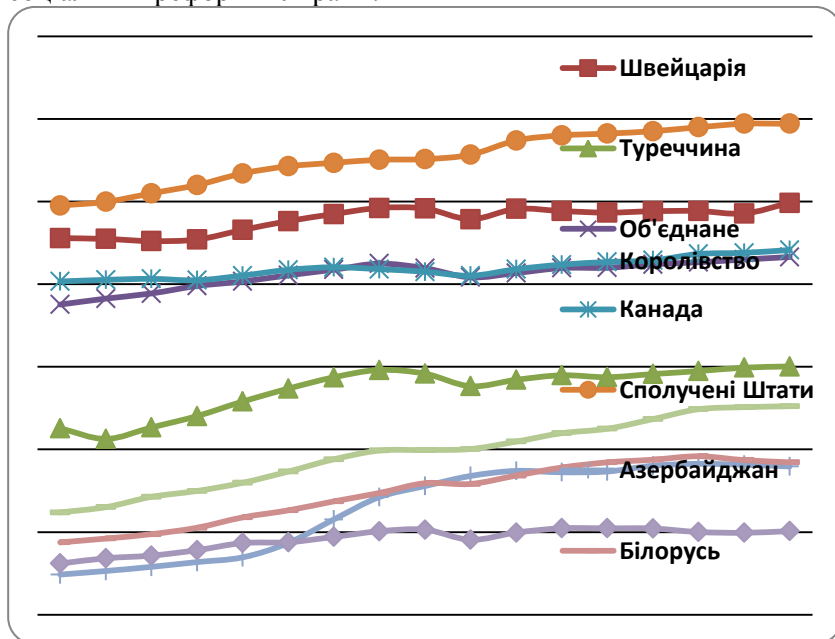

Рис. 1. Динаміка продуктивності праці одного працюючого за 2000-2016 рр. (перерахована до рівня цін 2015 р. з оновленим ПКС у 2011 р.), дол. США.
(складено автором за даними [10])

Під впливом тенденцій інформаційної економіки і глобального світового економічного простору змінюються й принципи організації праці. Колишня прив'язка до робочого місця у багатьох випадках стає необов'язковою, так само як і жорсткий погодинний режим праці. На зміну їм приходять дистанційна зайнятість, графіки гнучкого робочого часу тощо [11]. За таких умов необхідне створення механізмів якісного

розвитку виробництва з метою розширення потенціалу країни за рахунок збільшення продуктивності праці.

Наприклад, у Сінгапурі під керівництвом уряду реалізується програма, спрямована на активізацію руху за високу продуктивність, яка вже демонструє певні успіхи. «Way to Go, Singapore!» є національною інформаційною кампанією, яка має на меті згуртувати працівників для збільшення продуктивності. У ході кампанії роботодавці, працівники і громадськість визначили, що кожен може мати певну роль у підвищенні продуктивності праці. Хоча учасниками є громадськість під егідою Національної ради з продуктивності (NPC), ініціаторами цього процесу були державні органи, промисловість і профспілки [12].

Якразим прикладом національного руху продуктивності «GO Productivity», який очолює приватний сектор, є Канада. «GO Productivity» є приватною, некомерційною організацією, яка допомагає компаніям по всій країні максимально ефективно використовувати власні ресурсів та бути більш ефективними шляхом виявлення і усунення недоліків у продуктивності. «GO Productivity» пропонує компаніям навчання та необхідні інструменти для підвищення рівня продуктивності праці [13].

На рівні підприємства зростання продуктивності праці досягається шляхом безперервного вдосконалення бізнес-процесів і усунення втрат різного характеру. Потужний ефект може надати реалізація програм щодо впровадження принципів «leanproduction», ефект від проведення яких можна підсилити, інвестуючи в обладнання, виробничі, інформаційні та інші технології, що допомагають зменшити витрати праці. Оптимізація бізнес-процесів покликана виключити надлишкові функції і процедури, що створюють додаткову роботу, але не створюють додаткової вартості [14].

Найсуттєвіші зміни у нашому житті, швидкість і глибина яких набули небаченого раніше масштабу, відбуваються саме у соціально-трудовій сфері, охоплюють інтереси всіх учасників соціально-трудових відносин. У відповідь на проблеми, що потребують професійного вирішення, виник новий вид

інтелектуальних послуг – консалтингові проекти з управління персоналом. Питання, пов'язані із забезпечення соціальної ефективності консалтингових проектів з управління персоналом, в сучасних умовах набувають особливої важливості, що зумовлено передусім впливом глобалізаційних чинників, діяльністю міжнародних компаній в Україні, посиленням уваги до питань, пов'язаних з соціальною відповідальністю бізнесу [15].

Висновки. Основним цінним елементом зростання продуктивності праці і, як наслідок, посилення конкурентоспроможності підприємства, виступає інтелектуальний капітал, який складається з таких важливих аспектів як: високоякісні людські ресурси і належним чином організована робота працівників, їх постійний розвиток. Важливість підвищення продуктивності праці з урахуванням постійного розвитку людського чинника включає в себе надання більшої відповідальності працівникам на робочому місці, належне проектування робочих місць, використання нових знань, сприяння процесам кооперування і співробітництва між керівництвом підприємства і працівниками.

Завдання, що стоять перед Україною, полягають у зміні моделі соціально-економічного розвитку від монетаристського підходу і екстенсивної експлуатації людських та природних ресурсів до інтенсивного використання «людського капіталу», науки і інновацій. Це особливо важливо з огляду на глобальні тенденції і процеси інтелектуалізації праці та суспільно-економічного життя взагалі, характер і швидкість яких надають нового вигляду моделі світу та місцю в ній окремих держав, включаючи і Україну[16].

Саме такий підхід до людських ресурсів та організації праці на підприємстві приведе до стабільного зростання продуктивності праці, забезпечивши можливість для посилення конкурентних позицій підприємства, тоді, як економія на людських ресурсах на користь швидкого отримання максимального прибутку призведе до втрати конкурентних переваг підприємства в майбутньому.

Проблема підвищення продуктивності праці має посідати пріоритетне місце в науковій та практичній сфері економіки нашої країни. Можливість соціально-економічного прогресу суспільства як в найближчому майбутньому, так і у віддаленій перспективі залежить від постійного зростання продуктивності праці. Рівень і динаміка продуктивності праці визначають можливість для соціально-економічного розвитку підприємства та забезпечення його конкурентних переваг на внутрішньому та світовому ринку в довгостроковому періоді.

Література

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Міністерство фінансів – фінансовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua>
3. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2018-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c-83d4fda1643c&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki>
4. The Global Competitiveness Report 2014-2015. – [Electronicresource]. – Access mode: www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf
5. The Global Competitiveness Report 2015-2016. – [Electronicresource]. – Access mode: www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2015-16.pdf
6. The Global Competitiveness Report 2016-2017. – [Electronic resource]. – Access mode: www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016-17.pdf

7. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ Майкл Е. Портер; Пер. с англ. – М.: АльпинаБизнес Букс, 2005. – 454 с.

8. Грейсон Джексон К. мл., О'Делл К. Американский менеджмент на пороге XXI века. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://adhdportal.com/book_1954.html

9. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>

10. The Conference Board Total Economy Database [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.conference-board.org/data/economydatabase>

11. Грішнова О.А., Пасека А.С. Динаміка змін соціально-трудова відносин під впливом глобалізаційних тенденцій / О.А. Грішнова, А.С. Пасека // Регіональна економіка 2010. – №1. – С. 7-14.

12. WaytoGo, Singapore [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.mom.gov.sg/newsroom/press-releases/2012/way-to-go-singapore>

13. GO Productivity: Productivity Improvement for Progressive Canadian [Electronic resource]. – Access mode: <https://goproductivity.ca/>

14. Enhancing Productivity: The Roleo Management Practices [Electronic resource]. – Access mode: <http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/0803/0803.2995.pdf>

15. Грішнова О.А., Брінцева О.Г. Соціальна ефективність консалтингових проєктів з управління персоналом: сутність, значення, форми прояву/ О.А. Грішнова, О. Г. Брінцева // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6. – С. 198-204.

16. Грішнова О. А. Інтелектуалізація праці – визначальна ознака постіндустріального суспільства / О. А. Грішнова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Зб. наук. праць Приазов. держ. техн. ун-ту. – Маріуполь, 2009. – С. 147–150.

1. Ofitsynyy sayt Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Ministerstvo finansiv – finansovyy portal [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: [https:// minfin.com.ua](https://minfin.com.ua)

3. Prohnoz ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrayiny na 2018-2020 roky [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c-83d4fda1643c&title=ProhnozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki>

7. Konkurentnaya stratehiya: Metodyka analiza otrasley y konkurentov/ Maykl E. Porter; Per. s anhl. – M.: Al'pynaByznes Buks, 2005. – 454 s.

8. Hreyson Dzhekson K. ml., O"Dell K. Amerykansky menedzhment na porohe XXI veka. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://adhdportal.com/book_1954.html

9. Vsesvitniy ekonomichnyy forum [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.weforum.org>

11. Hrishnova O.A., Pasyeka A.S. Dynamika zmin sotsial'no-trudovykh vidnosyn pid vplyvom hlobalizatsiynykh tendentsiy / O.A. Hrishnova, A.S. Pasyeka // Rehional'na ekonomika 2010. – #1. – C. 7-14.

15. Hrishnova O.A., Brintseva O.H. Sotsial'na efektyvnist' konsal'tynhovykh projektiv z upravlinnya personalom: sutnist', znachennya, formy proyavu/ O.A. Hrishnova, O. H. Brintseva // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2012. – # 6. – S. 198-204.

16. Hrishnova O. A. Intelktualizatsiya pratsi – vyznachal'na oznaka postindustrial'noho suspil'stva / O. A. Hrishnova // Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelktual'noyi vlasnosti: Zb. nauk. prats' Pryazov. derzh. tekhn. un-tu. – Mariupol', 2009. – S. 147–150.

26.12.2018